

BEHİCE BORAN'A BEŞ SORU

Sorular: Salim Şengil

1. *Bir Sol Sanat sizce nasıl olabilir?*
2. *Böyle bir sanat toplum katlarına gereğince nasıl ulaştırılır?*
3. *Şimdiye kadar bir bölüm sanatçının uyguladığı Toplumcu Sanat yeterli etkiyi yaptı mı, ya da yapmadı mı? Nedeni?*
4. *Sanatsız bir politika ya da ekonomi düşünebilir misiniz?*
5. *Ülkemizde, düşündüğünüz Sol sanata yatkın birkaç sanatçı adı sayar mısınız?*

1. “Sol Sanat” deyiminde sol kelimesinin anlamı oldukça geniş ve müphemdir. Halktan yana, toplumun ilerlemesinden yana, barıştan yana olan, insan sevgisini ve insana inancı ifade eden sanata “Sol Sanat” diyebiliriz sanırım. Sol Sanat’ın bir niteliği de gerçekçi oluşudur. Burada gerçekçilikten kasıt ayrıntılarda gerçekçilik, yani sanatta “naturalism” denen şey değil tabii. Sanat, kendine özgü niteliği gereği; somut olanı, ayrıntıları işler; ama amacı, veya esasta yaptığı iş, somut ve bireysel olanda soyut ve evrensel olanı verebilmektir. Sanatçı, bilinçli olarak veya farkında olmayarak, ele aldığı somut gerçeklerin bir değerlendirilmesini, yorumunu, izahını yapar. Ele alınan somut gerçeklerin altında mutlaka bir dünya görüşü yatar. Gerçekçilik, bu değerlendirme, yorum, izaha ait bir niteliktir. Somut ayrıntılarda gerçeklere uygun görünen bir sanat yapıtı belirttiğimiz anlamda hiç de gerçekçi olmayabilir.

2. Bir sanat yapıtı aslında kendi sanat gücüyle; okuyanı, dinleyeni veya göreni etkileme gücü ile toplumda kendini belli eder, tutunur ve toplumu etkiler. Sanatçılara yapıtlarını meydana getirme ve yapıtlarının topluma mal olmasına yardımcı olunabilir. Ama bunun için de mutlu bir azınlığın değil, geniş halk kütlelerinin, kol ve kafa emekçilerinin hak ve çıkarlarını temsil eden, koruyan ve bu kütlelere dayanan, sanatın toplumdaki önemini anlamış bir iktidarın varlığı gerek. Bugünkü düzen ve şartlar içinde, sol sanatçılar kendi aralarında örgütlenip dayanışarak, toplumdaki sol akım ve örgütlerle işbirliği ederek ve sanatın geniş anlamda politikadan ayrı ve kopuk olmadığı noktasından hareket ederek toplumda seslerini daha güçlü duyurabilirler ve toplumun oluşumunda sanat daha etkili bir rol oynayabilir.

3. Toplumcu sanat elbette toplumumuzda etkili olmuştur. Yeterli olup olmadığıнын ölçüsü nedir? Kanımızca yeterlilik söz konusu edilecekse iki nokta göz önünde tutulmalıdır: 1) objektif şartların sağladığı imkânların sınırı veya derecesi; 2) sanatçıların birey ve gurup olarak bu imkânları sonuna kadar kullanıp kullanmadıkları, imkân sınırlarını zorlayıp zorlamadıklarıdır. Türkiye’de özellikle 1960’a kadar objektif şartlar sol sanat için hiç de elverişli olmamıştır. Birey olarak sanatçılarımız cesaret ve yaratıcılık göstermişlerdir, ama gurup olarak bilinçli ve örgütlü bir mücadele verdikleri -örneğin öğretmenler gibi- pek söylenemez. Bununla beraber, ekonomik-sosyal meselelerin bilimsel açıdan incelenmesi, tartışılması yasaklandığı uzun yıllarda Türk Sol’u ifadesini sanatta bulmuş, sol fikirler en fazla sanat yoluyla

toplumumuzu etkilemiştir.

4. Kendi başına ne politika, ne ekonomi, ne sanat vardır, ne de insan faaliyetlerinin diğer kolları. Toplum organik bir bütündür; kesimleri arasında karşılıklı etki ilişkileri vardır. Bilim ve sanat toplumun kendi kendisinin bilgisine, bilincine varmasında iki ayrı yöntemdir. Bunun için de sanatın toplumda çok önemli bir görevi vardır. Gerici, tutucu iktidarların sanatı ve sanatçıyı kuvvetli baskı altında tutmaları da bundandır.

5. Ülkemizde şiirde, hikâyede, romanda, resimde bir değer taşıyan hangi sanatçı varsa, olduysa, hep “Sol”dan çıkmıştır. Sağ’ın hiçbir şey verdiği yok ki...

Dost, Sayı 28, Şubat 1967